

FAMILYedUNET
FAMILIES FOR EDUCATIONAL SUCCESS
ΕΥΧΑΡΧΑΚΛΑΥ

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Kava proekto si lovenca katar e EK. Kaj publikacij si mothadi lichno dikhiba katar o lako avtori tai katar e Komisijnachtu nashti te roden otgovornost te polzines ikeraldi ande informacij.

OPEN ONLINE
FAMILY TRAINING COURSE
GUIDELINES

1 NAKHIBE

Proekteskoro rezjume
Ekhaverutno prethojbe onlajn kurseke thaj gajdi leskoro praktikuvimaske

2 E PHUTARDE ONLAJN KURSESKE SIKAVIBNASKE DAJAN THAJ DADEN

Soske si o kursiFamilyEdunet?
Kaske si kerdo o kursi?

3 TEORETIKANI BAZA INTELEKTUALIKANE PRODUKTJANGE

4 AKTIVIKANE BUTJA PROGRESESKE ANDE EDUKACIJATE (ABPE), BAZIRIME 6 TIPOVJANDE NAKHIBNASA

5 PROGRESIVIKANO EDUKACIJAKORO PLANI (PEP): SAR TE KERAS LES?

6 SIKAVIBNASKERE METODJA IRIMASKERE KARIGE THOVDE PROVOKACIJES

Provokacija 1 | Saportirimaskoro dajonipe thaj dadonipe
Provokacija 2 | Sikavibe ando kher
Provokacija 3 | Komunikacija
Provokacija 4 | Bilovengoro butikeribe
Provokacija 5 | Nakhibe ande manušipe

7 PROGRESIVIKANE EVROPAKERE PRAKTIKES NAKHIMASKEE DAJAN THAJ E DADEN ANDE EDUKACIJATE, KOLA KORESPONDIRINEN OPEP METODEDESA

„Ekhetaneste ando Koledakoro vrjamo”
„Te keras i škola atraktivikani”
Keriba klubi dajange thaj dadenge ando MKŠ „P. Hulendarski”, dizVarbica
Dizutnikano čhavengoro bordi
Grupa kooperacijake
Praktikes, kola lile o prizi ALCUIN

Kava proekto si lovenca katar e EK. Kaj publikacij si mothadi lichno dikhiba katar o lako avtori tai katar e Komisijnachtu nashti te roden otgovornost te polzines ikeraldi ande informacij.

Proekteskoro rezjume

FamilyEduNet

Familijes edukacijakoro progreseske (2014-2016) si evropejkano proekti, finansirime pal i programa Erazem+ i Evropakiri unijatar, kova isi les cel te podvazdel o progresivikano proekti katar i organizacija FAPAC - XarxaClau.

E celes proekteskere si:

- te khuvel pes mreža katar organizacijes, kola te akompanirinen, žan palal thaj te sikaven e familijen aktivikanipja progreseske ande edukacijate (APE);
- te kerel propaganda naukakere verifikacijes, kola gele ži APE familijenge thaj dajangere-dadengere organizacijes andi Evropate;
- te sikaven pes familijes ando APE specialikane fokusesa upral romane familijes, kola živinen ande gavengere rajonja ili paš familijende hospitalizirime čhavenca;
- te del e familijenge thaj e edukacijakere khidipnaske butikeribnaskere instrumentja, za te kerel pes mreža familijendar, ta te resel pes ži ko progresi andi edukacijate.

Bazakere rezultatja katar o proekti si:

- phutardo onlajn kursi sikavibnaske familijen;
- gajdi sikavibnaske familijen ando APE

Ekhaverutno prethojbe onlajn kurseske thaj gajdi leskoro praktikuvimaske.

So ašti te keras, sar familijes katar amare manušipnastar thaj amare formalikane/biformalikane organizacijes te vazdel pes o progresi andi edukacijate? Ame ašti te keras potenciali te das kuraži avere familijenge te butikeren ande socialikane aktivikanipnande, kolenca te keren po-lačhe pe dajangere thaj dadengere žaniba thaj ekhevrvamosa dalkesa te den kuraži pozitivikane komunikacijake andi familijate.

O konstruirima mrežake bazirinel pes upral komunikacijate thaj žanibnaskoro barteri ande thana mangibnange thaj barvalipnange, thaj kalka relacijes si kerde te generinen khidibe, šelja thaj neve žaniba. Ame ašti te das kuraži bilovengoro butjarnipnaske ande manušipe thaj i solidarizacijake maškar generacijende.

O životi amare čhavengoro thaj e terne manušengoro barjol li avrjal i familija, li ande ramkes manušipnaskere barvalipnanca thaj praktikenca, kola den efekti upral lengoro vazdibe thaj barjovibe.

O lokalikano manušipe, o kvartali, o diz khelen naxtarikani rolja te del pes kuraži sikavibnaske thaj te garantirinel pes o xakaj edukacijake savore čhavenge.

Za te baljarel pes kajka mreža o proekti FamilyEduNet del kuraži butikeribnaske duje intelektualikane produktjange: onlajn kursi dajange thaj dadenge thaj gajdi. O anglaluno lendar ofertirinel instrumentja thaj materialja. Za te ahaljovel pes thaj te podvazdel pes i rolja dajangiri thaj dadengiri resibnaske progresi ande edukacijate. Ando davka vrvamoste, o gajdi kerel pes, za te eksponirinel pes i finalikani cel, upralni norma kurseske: podhramonel importanikanipe konstruirimaske mrežes maškar e familijes thaj o edukacijakoro manušipe. O instrumenti, kova možinel te fokusirinel savore familijakere thaj manušikane phare butja progreseske ande edukacijate, si o Progresivikano Edukacijakoro Plani (PEP). PEP si planirimaske aktivikane butjake ande edukacijate. Kalka gajdiste si vakjarde but metodikane modelja, kaj ando dalka vrvamoste den pes li modelja saportirimaske familijes thaj dajangere thaj dadengere organizacijes.

EPHUTARDE ONLAJN KURSESKE E SIKAVIBNASKE DAJANGE THAJ DADENGE

Soske si o kursi FamilyEdunet ?

O kursi mangel te saportirinel dajan thaj daden, thaj menidžerjan, lengere asocijenge identificirimaske anglalvakjaribnaske kana resel pes ži progresi andi edukacijate, kaj on ka ašti te podvazden pe žaniba thaj sekola diveseskere praktikes, celjasa te del pes kuraži personalikano vazdibnaske thaj akademikane resibnaske sekone čhaveskere.

Ov li čuka isi les celjake te del len drom keribnaske inovativikane strategienge, familijakerikane thaj školutne thana, kola saportirinen savore čhaven, avtonomikanes katar lengere socialikane-ikonikane, geografikane, kulturikane ili etnikane diferenciacijes, dženderi, sastipnaskoro statusi ili familijakere situacija, te resen ži ko progresi vazdipnaske.

Kaske si kerdo o kursi?

Upralnes karig daja thaj dada thaj lengere asociacijes, o kursi možinel te ovel interesikano thaj lačo karig:

- 1) Interesikane riga, kola keren buti andi edukacijakiri praktika thaj politika, kola dikhen karig ili isi len baro efekti karig vardipnaske liderikane žanibnange thaj rehabilitirima školakere thanenge;
- 2) Rodipnaskere/akademikane manušipja, interesirime vazdipnaske o progresi ande edukacijate thaj keribe o progresi ande edukacijate thaj lačharibe o partnirima maškar i škola, i familija thaj o manušipe celjasa vazdipnaske personikano barjovibe e čhavenge, lengere kolakere progresja thaj efektivikanipe.
- 3) E anibnaskere edukacijake thaj programes partnjorikane sikavibnaske, irime karig saportirimaskere daja thaj dada thaj menidžerja lengere asocijenge keribnaske familijakere thaj školakere barvalipnange, kola promotirinen tolerantikanipe, vazden učes o butaveripe thaj den kuraži čačipnaske thaj uče resibnaske.

So ka arakhen ando kursi?

Dalka, kola interesuvinen pes butikeribnastar kalka kurseste ka arakhen informacija, akcentirime upral panč provokacijes, bazirime politikake progreseske ande edukacijate thaj o keribe partnjorikanipe maškar i škola, i familija rhaj o manušipe. Nakhavde si li referencijes vazdimaske o personalikano barjovipe thaj e čhavengereakademikane progresja.

E resursja si kerde katar tekstovja thaj audio-vizualikane materialja, za te stimulirinel pes po-lačho ahaljovibe specifikani provokacijake progreseske ande edukacijate. I informacija si lači savore familijenge sar ekh, sar li e familijenge hospitalizirime čhavenca, familijes, kola živinen cikne živimaskere thanen thaj romane familijen (naprimer definicijenca, komentarenca, modelja lačhe praktikenca thaj averipe).

Save si e celes kurseškere?

Kavka on-lajn kursi isi les trin celes:

1) te saportirinel e dajan thaj e daden te phendžaren pes a) lačhe praktikenca saportirimaske e čhavengoro naanglipe thaj lengere akademikane progresja thaj politikes menidžirimaske provokacijenge progreseske andi ki edukacija; b) rezultatja katar rodibe progreseske andi edukacijate sar instrumenti vazdipnaske e progresja thaj o personikano vazdibe pe čhaveskoro.

2) te del saporti e dajan thaj e daden te keren revizija pe personikane idejenge karig a) praktikane transformacijes, kola možinen te keren pes, ta te saportirinen pes e školakere progresja thaj o personikano vazdipe pe čhavengoro; b) sar e daja thaj e dada te saportirinen vazdipnaske o edukacijakoro progreseske lengere čhavage andi škola, ili ande avere školende ili andi školakiri sistema, sar ekhipe.

3) te stimulirinel e dikhibja thaj e barvalipja dajange thaj dadenge upral a) sar te keren familikane thaj školakere barvalipja, kola te promotirinen tolerantnipe, respekti karig ko butdiferentnikanipe thaj te den kuraži ekhipnaske thaj e uče progresjange ande školate; b) sar, ando konkretikano konteksti, lačhe edukacijakere praktikes, bazirime upral kalka dikhibja thaj barvalipja ašti te vazden pes thaj te saportirinen pes.

○ TEORETIKANI BAZA INTELEKTUALIKANE PRODUKTJANGE

Teorija akumulirimaske sferes dominacijake thaj zones butikeribnaske dajange thaj dadenge ande edukacijate (Džojš Epštajn)

O kontenti kurseskoro si organizirime ande panč modulende ili edukacijkere provokacijas:

- 1) Saportiripnaskoro dajanipe thaj dadanipe;
- 2) Sikavibe ekhetanes;
- 3) Komunikacija maškar škola thaj daja thaj dada;
- 4) Butikeribe bilovengere butjarnjanca thaj
- 5) Nakhibe e manušipnaste.

Kalka provokacijas si bazirime butjatar Dž. Epštajneskiri (2004 b., 2011 b.) pal šove diferentikane droma nakhimaske e dajan thaj e daden, lili katar institucija, kaj koordinel kavka evropejkano proekti, I federacija asocijendar dajangere thaj dadengere školarutnenge katar Katalunija-PaC, kana kerel pes praktikani buti o proektosa Xarxa Clau Katalunija 2015-2020. (FaPaC, 2011 b., p. 18-19).

O šov droma butikeribnaske e dajan thaj e daden si nakhavde andi I Teorija akumulirimaske sferes dominacijake (Epštajn, 2004), kolate podxramonel pes, kaj e daja thaj e dada, e školes thaj o khidipe trjabuvunel tevakjarel pe ineteresja thaj pe pharipja saportirimaske o sikavibe thaj o progresi e čhavengoro. Kajka teorija vakjarel, kaj o drom, pal koleste školes den griža e čhavage, si indikator dalkeske sar li on den griža pe familijenge, kolakere bazate si duj grižakere vakjariba: pakibe thaj respekti. I teorija phenel, kaj kana e sikavne dikhen karig e školarutnende sar karig čhavende, on si po-irime karig partnirimaske e familijenca thaj o khidipnasa, ta te del pes kuraži e edukacijake thaj e čhavengere vazdipnaske thaj salka dromesa vazdel pes o progresi ande školate thaj li po-naangle ando živima. Davka si potencialikanipe, soske e parnjorikanipe ašti te saportirinen e školengere programenge thaj o ekhetaneskoro živima, te anen familikane servizja thaj saporti, ta te vazden pes o možima thaj o liderikanipe e dajangoro thaj e dadengoro, te khiden e familijen maškar peste thaj e khidipnasa sar ekhipe, thaj te saportirinen e sikavnen lengere butjate. A čuka kerel pes grižakoro khidipe saportirimaske e školarutnen katar familijatar, školatar thaj khidipnastar.

O Epštajn vakjarel, kaj, zate khidel kajka teorija I praktikasa, progresirime partnjorikane programs, ašti te oven organizirime karig šov tipja aktivikanipja e dajangere thaj e dadengere, katar kolengere rezultatja ašti te len ne samo e čhave-školarutne, pala li daja thaj dada, školes thaj lengere khidipja. Kala šov tipja si:

- 1) Sikavibe
- 2) Komunikacija
- 3) Butikeribe bilovengoro
- 4) Khereskoro sikavibe
- 5) lilibe I dečizija
- 6) Kooperacija khidipnasa

(<http://www.csos.jhu.edu/p2000/sixtypes.htm>).

Katar panč moduljandar kontentestar ili edukacijakere anglalvakjaribja, ame organizirindjam onlajn kursi ande:

- 1) Saportirimaskere daja thaj dada;
  - 2) Sikavibe ekhetanes;
  - 3) Komunikacija maškar I škola thaj i familija;
  - 4) Buti bilovengere butjarnajna thaj
  - 5) Inkluzija e Khidipnaske
- (e originalikane arealja Epštajneskere - aktivikanipe thaj ekhetaneskiri buti Khidipnasa khiden pes andi Inkluzija Khidipnaske).

Aktivikanipe progreseske ande edukacijate (APE), bazirime ande 6-ve tipjande butikeribnaske

Kalka 6 arealja aktivikanipnaske e dajange thaj e dadenge ande edukacijate, xramome lačhes katar o Epštajn (2004) ašti te oven baza organizirimaske aktivikane butja vazdimaske o edukacijakoro progresi amare čhavengoro katar Amari rolja sar daja thaj dada. Katar naangle ame ka vakjaras Aktivikanipe progreseske andi edukacijate (APE) savore aktivikane butja, kola si astarde karig kalka kriterijende:

- Aktivikanipja, kola podvazden o edukacijakoro progresi savore čhavenge ande školate: kalka aktivikanipja ašti te garantirinen, kaj savore čhave andi školate ka len či lendar, bi te žanel pes so mangel.
- Aktivikanipja, planirime, organizirime thaj kerde katar familijendar: e familijes trjabuvinel te khelen liderikani rolja ande aktivikane butjande, makar kaj li avera butjarne, sar sikavne ili školarutne, ašti te len butikeribe lende.
- Aktivikanipja, kola si kotor katar po-baro plani butikeribnaske e familijenge andi škola: e familijes ašti te te ovel len planos keribnaske beekhe APE ande organizirime ramkate.
- Aktivikanipja, bazirime upral faktikane resursjande katar o Khidipe, kova organizirinel len: savore kalka butja ašti te keren pes buti resursjanca, kola ande khidipnaste, kavka si o ekh drom, ta te oven po-realikane.

E gende aktivikanipja bazirinen pes idejate, saportirime katar e rezultatja katar naukakere rodibja thaj žanibe, kaj kana e familijes si angažirime ando edukacijakoro procesi pe čhavenca, togava isi progresi ande edukacijate.

Publikacija katar Nacionalikano resursikano centeri školakoro Čarter, vakjardi "Inkluzija e familijake ande edukacijate". Efta principja progreseske "(p.3) prezentirinel ekh lači diagrama, zate vakjarel sar o aktivikanipe familijengere učharel pozitivikanes upral e školarutnen, e familijes thaj e školes. Anglalune grupake, e školarutnenge, si anglal amen vazdime progresi, keribe tolerantnikane relacijes, ikjaribe thaj vazdibe socialikane žanibnange karig averende, sar li peribe o procenti peribnaskere školarutnenge. E daja thaj e dada vazden po efektivikanipe thaj kontroli, kana si angažirime ando edukacijakoro procesi pe čhavenge thaj si po-phutarde te roden l škola kana trjabuvinel len. Thaj ando finali, l škola li oj lel katar kalka situacijatar, soske komunikacija, kooperacija thaj sikavnjangoro žanibe te ikalen pes problemja povazdisajle, a l distancija maškar pedagogja thaj familijendar si ciknjardi.

Čuka, kaj savore aktivikanipja progreseske ande edukacijate (APE), ašti te oven orientirime karig resajbe kalka rezultatja, kola ašti te keren pes duje thanende: (Comas, Escapa & Abellán, 2014 b.):

- Khere: kavka blokos nakhavel peste aktivikanipja, khidime duje thanendar, definirime katar Epštajn (2004): Saportirime dajonipe thaj dadonipe thaj Sikavibe khere.
- Ande školate: kavka nakhavel ande peste aktivikanipja, khidime e thanenca socializirimaske, bilovengoro butjarnipe thaj ekhethanskiri buti e khidipnasa.

Ažaj butja katar o Džojš Epštajn si: Epstein, J.L. (2011). *School, Family, and Community Partnerships: Preparing Educators and Improving Schools*. Boulder, CO: Westview Press. Epstein, J.L. (Coord.) (2009). *School, Family, and Community Partnerships: Your Handbook for Action, Third Edition*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press, Inc. Epstein, J. L., & Sanders, M. G. (2002). Family, school, and community partnerships. In M. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting* (2nd ed.). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum http://www.csos.jhu.edu/p2000/nmps_model/school/sixtypes.htm

MODELİKANE THANA SIKAVIBNASKE, IRIME KARIG ANGLALUNES THOVDE PROVOKACIJES

Provokacija 1: Saportirimaskoro dajonipe thaj dadonipe

Ame na sinjam bjande daja thaj dada. Isi beekh thana žanibmaskere thaj možibnaskere, kolen trjabuvinel te baljaras, za te ovas davka, kova žaarel pes amendar te ovas: e naj-lačhe sikavne amare čhavenge. I edukacija ili o sikavibe si bazakiri buti sekola dajake thaj dadeske thaj savore amendar mangas te keras o naj o lačho amare čhavenge. E rodima baljaren, kaj ži 11-12 beršunipee daja thaj e dada isi len naj-bari dominacija upral pere čhavende, upral lengoro irima karig i škola, upral lengoro progresi thaj lengiri motivacija. Daže li i naj-lačhi škola ili čhavikani gradina nanaj sar te ovel len po-bari dominacija. Kajka liderikani rolja lel pes katar amalendar ande cikne tijnedžerikane beršende, ama e daja thaj e dada ažajkhelen importanikani rolja. A čuka andi baza edukacijakoro progreseske si o khereskoro sikavibe, ažaj bjanibnastar.

Thana sikavibnaske:

- Stadijes o čhaveskoro barjovibe - žanibe e barjovibnaske čhavengoro thaj so ašti te žaaras lendar diferentikane etapendar.
- Sikavibe ahaljovibnasa-za te saportirinas o sikavibe amare čhavengoro, ašti te žanas e drama, kolenca e manuša sikaven pes, sar li te rodas savore naj-lačhe tehnikes sikavibnaske.
- Stili sikavibnaske-importanikano faktori, subordirime amendar, ama čhi, kova ašti te ovel čačunes adaptirime karig amare čhavende keribnaske ži ko naj-lačho efekti.
- Familikani butdiferenciacija-aver importanikano faktori bare efektesa upral naangluno progresi ande edukacijate amare čhavenge.
- Xakaja thaj pharipja dajngere thaj dadengere -i xakajakiri ramka del amen pharipja, ama li čuka angažirinel e themen te saportirinen e dajan-daden.
- Xakaja e čhaveske-ekh katar naj-importanikane aspektja, kova ašti te lel pes sar angažimenti ando amaro čhavengoro sikabibe.
- I Nacionalikani edikacijakiri sistema -i naj-importanikani sistema, kaj del servizja, kola si upral ko daja-dadengoro angažimenti thaj saportirinel len sar sikavne.

Provokacija 2: Sikavibe ekhetanes

O sikavibe si ekh katar naj-importanikane ekhetaneskere aktivikanipja e daja-dadengeri thaj e čhavengiri. Ži ko momenti, kana trjabuvinen te bešen pe čhavenca, za te saportirinen len kherutni butjake, e daja-dada but drom na avel lengere godjande, kaj e čhave sikaven pes lendar, a ažaj po-pharo si te axialjovel pes, kozom e daja-dada sikaven pes pe čhavendar. Savore daja-dada trjabuvinen te žanen, kaj on saportirinen pe čhaven te sikljoventi pi dajakiri čhib, te sikljoventi te urjaven pes, te keren buti čhurjasa thaj bunelasa, te bahtaljaren e manušenge thaj te traden vordon. Za te saportirinen godjaveripnasa o sikavibe pe čhavengoro, e daja-dada trjabuvinel te žanen beekh importanikane phučibja, khidime sikavibnasa lengere čhavenca thaj li lenca korkori.

Thana sikavibnaske:

- Motivacija sikavibnaske - trjabuvinel te žanas kola si e motivacijakere faktorja, ama li čuka te pakjas ando sikavibe sasto životeskoro, ama li e delikatnone phučibjan ogoral o efekti, kaj del o sikavibnaskoro than.
- Sikavibe khere čhavenca školakere beršende-specialikano fokusesa karig školakere problemja thaj kherutni buti; butikeren temasa e pharipnaske thaj efektivikanipnaske khereskere butjake thaj li čuka dikhel pes savo si o fizikano than khere.
- Biformalikano sikavibe-ekh but drom bistardi, ama but importanikani kotor sikavibnaske, kaj del buhlo potenciali sikavibnaske ekh averestar, kaj garantirinel pes o xakaj khelibnaske, inovacijes thaj vazdibe o kreatirima, a čuka li o eksperimentirima digitalikane tehnologijenca.
- Kritikano drom karig i aktualikani škola-te del pes kuraži čačune phučimaske, ži kaj savore daja-dada mislinen, kaj i edukacija si aravdi pe bazatar, ame trjabuvinel te phučas savi si i edukacijakiri cel.
- Sikavibe khere-li o sikavibnaskoro nanajbe si iniciatives, kola dikhen pes amare divesende, sar rezultati katar vakjardo po-upre kritikano drom.

Provokacija 3: Komunikacija

I lači komunikacija, barteri vakajribnaskere, informacija maškar školende thaj dajan-dadende, pala li čuka maškar daja-dada thaj čhave, sar li o kooperacija lengiri čačune dromesa, si nahtarikani buti, za te živinas šukarnes thaj kooperacijate te resas ži ko progresi ande edukacijate. E sikavne but drom roven pes, kaj beekh daja-dada si but phare arakhimaske, a davka vrjamoste isi len pharipja uče mangipnanca lendar, a e daja-dada but drom roven, kaj si bi šunde thaj na mislinen peske, sar ekhexakajangere partnjorja. Ande po-bute faktjande davka si rezultati bilače organizacijatar thaj nanajtan bazakere žanibja komunikacijake. Efektivnone komunikacijake ame trjabuvinel te rodas izandral o procesi.

Thana sikavibnaske:

- Komunikacijakere kanalja maškar khere thaj škola -za te kerel pes i komunikacija efektivikani, savore partnjorja (daja-dada thaj sikavne, pala li čuka e školarutne) ašti te oven informirime e potencialnone kanaljange komunikacijake, za te nakhaven pes neve salka, ama li za te arakhen pes kola kanalja si preferencialikane thaj lače e diferentnone konsumatorjange thaj e korespondencijake.
- Komunikacijakere stilovja-kavka si aver than, kova ašti te kerel pes leske rodiba lače korespondencijake maškar e daja-dada thaj i škola, čuka kaj trjabuvinel e butikeribnaskeren te phendžaren pes diferentikane stilovjanca korespondirimaske, za te den len te nakhen ži pere stileste thaj te žanen davka.
- Te živinas ekhethanes ande školate-i lači komunikacija del šukar baza ekhethaneskere živibnaske. But si ipportanikano e butikeribnaskerenge te buhljaren pe žaniba kalka thaneske, sar li te keren rejtingi dalkeske, kova del i škola ande dalka thaneste thaj davka, kova e daja-dada ašti te keren, za te den kuraži thaj te vazden kavka aspekti katar i kooperacija andi ramka školakiri thaj avrjal latar, naj-but khere thaj ogoral i škola.

Provokacija 4: Bilovengoro butikeribe

O bilovengoro butikeribe daja-dadangoro si forma inkluzijake lenge karig ko školakoro životi ande po-bute themende, kola den drom sar te angažirinen pes po-but e školakoro sekovadivesikanipe, pala li čuka thaj ando saporti individualikano sikavibnaske, kana del pes bilovengoro saporti ili sikavibnasa, bi upralno pukima lovenca. O bilovengoro butikeribe ašti te lel diferentikane formes thaj isi bare diferenciacijes ando vrjamoste, žanibnaste thaj resursirimaste, kola diferentikane persones ašti te den. I daj, o dad bilovenoro butjarno, isi les anibe sikavibnaske nanaj samo pe čhavage, ami čuka li po-buhljadi grupa katar školarutne, thaj li sikavnenge. Ame trjabuvinel te dikhas karig ko bilovengoro butjaripe katar duje bazakere aspektjande, katar dikhimaskoro punkti bilovengoro butjarneskiri thaj katar i organizacijakiri. O palalutni si but importanikani. Isi butberšengiri praktika daja-dadengere organizacijes katar sasti evropatar, kola vakjaren, kaj e daja-dada sar bilovengere butjarne trjabuvinel te oven phendžarde školendar thaj li katar rig guvernendar, kola del pozitivja e bilovengere butjarnenge, akcentirime karig lovengiri vakancija.

Thana sikavibnaske:

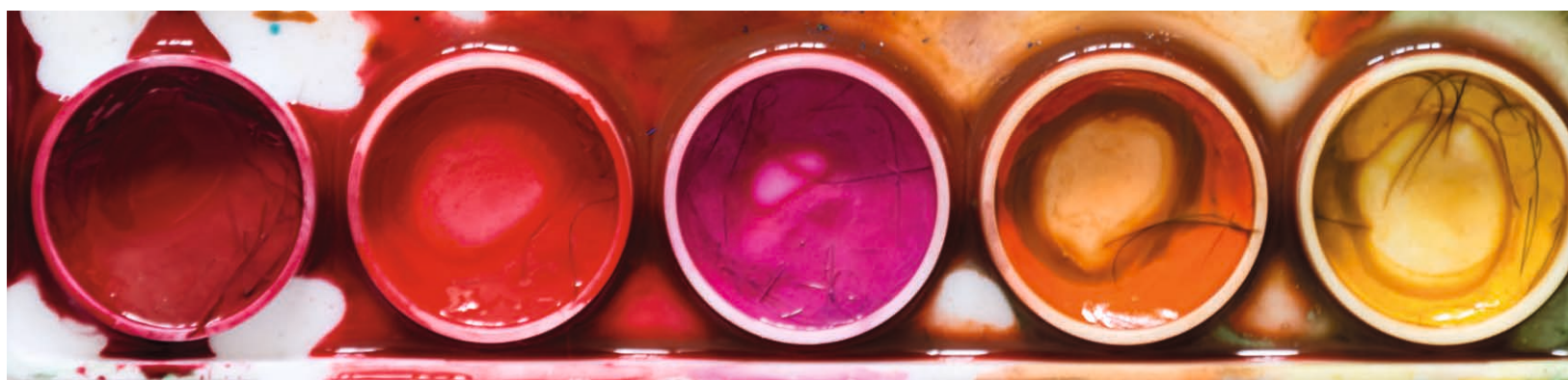
- Me sar bilovengoro butjarno-trjabuvinel te ovel dikhlo katar 3 kjušendar: save si e motivja mere mangipnaske te kerav buti sar bilovengoro butjarno, kana možinav te kerav les, sar o bilovengoro butjarnipe xramonel pes mere grafikoste, thaj so si davka bilovengoro butjarnipe irime karig mere xakajande thaj pharipnande, moro anibe karig školakoro životeske, naprimer li mere pozitivja katar bilovengoro butjarnipe, fokusirime karig ko sikavibe ando sasto životi.
- O bilovengoro butjarnipe andi daja-dadeskiri organizacija -po-sistematikano drom karig organizirime butikeribe daja-dadangoro, li sar rejtingi diferentnone tipovjande bilovengere butjarne, droma lengere motivacijake, o than daja-dadengere organizacijenge ando školakoro životeske thaj sar ašti te baljarel pes kavka potenciali, sar li e ekheavereskere pozitivja katar o bilovengoro butjarnipe rodimasa e dromen lačharimaske o problemi, kova avel katar nanajbe vrjamost

Provokacija 5: Butikeribe thaj kooperacija e khidipnasa

E daja-dada thaj e daja-dadengere organizacijes keren buti ando po-buhlo konteksti lokalikano khidipnasa, nanaj samo ando familjakoro thaj i školakoro konteksti. Ekh katar bazakere edukacijakere celjandar, koja e daja-dada trjabuvinel te resen ande kalken evropejkane khidipjande, si te sikaven aktivikanen thaj pharikanen dizutnjan. Kavka sikavibe si naj-lačhes te kerel pes ando binegativikane familjakere thanes, a palal davka te nakhel ande školate. E daja-dada trjabuvinel te oven aktivikane dizutne, za te ovel modelja ikjaribnaske, kova andjas neve žanibja axialjovibnaske e formenge, e možibnange thaj e provokacijenge karig aktivikani dizutni pozicija.

Sikavibnaskere thana:

- O samoj dizutnipe -save modelja dizutnipnaske žanen thaj pal save formende, save dromende thaj kozom xores ašti te butikeren, kova kerel amen aktivikano dizutno.
- Bari diferenciacija manušendar-trjabuvinel o manušipe te ovel pe thaneste te analizirinel e mangipja manušengere irime karig lengere berša ili kulturikano genezisi, za te adaptirinel pes karig dalka diferencijake, ama katar o dikhimaskoro punkti katar daja-dadengoro si but importanikanipe te vazdel pes o butikeribe čhavengoro thaj terne manušengoro katar naj-cikne beršendar, kola te nakhen ando keribe poro sobstvenikano životi thaj direktnikano than.
- Ogoralikano than- importanikano faktori, kotorendar bazirinel o dizutnengoro životi, thaj fleksabilikano kotorjande, ama te rodel e granices thaj o fleksabiliteti thaj, o manuš trjabuvinel te žanel te kerel buti e mrežasa ande ramkende po-buhlajrdo konteksteske lokalikane manušipnaske thaj e resursja manušengere, ule on finansikane, intelektualikane ili manušikane.
- E daja-dadengere organizacijes - importanikani buti aktivikani dizutni pozicija, čuka kaj e daja-dada trjabuvinen te žanen e diferentikane modelajnge butikeribnaske katar školakoro ži nacionalikano nivo, modelja liderimaske thaj bazirima thaj menadžirima savka tipi organizacijake.

Progresivikano edukacijakoro plani (PEP): sar te keras les?

Kalka kotorjate ka arakhen detajlikani informacija bazakere procesjange kana kerel pes ekh progresikano edukacijakoro planos (PEP)

Štapka 1 / Ker mislima

1. Phukaven save celes mangas te resas.

Mislinen xari dalkeske, kova trjabuvinel ame te keras, za te vazdas o progresi ande edukacijate amare edukacijakoro manušipnaste thaj save celes trjabuvinel te oven thovde, za te irinas kalke mangipnange.

2. Ma bistaren, kaj amen isi žaniba thaj kompetencijes.

Ame žanas so te keras thaj kon možinel te kerel amenca buti thaj te del amen saporti.

3. Pomislinen sostar isi tumen mangibja.

Resursja, manuša, žaniba, vrjamo thaj averipe. So aver? Trjabuvinel li te sikljovent čhi, anglal te astaren? Sar te keras les?

Štapka 2 / Ker organizacija

1. Sar ka diseminirinen e produktja, za te resen ži savore familijende?

Vakjaren lenge so mangas te keras. So ka vakjaras e familijenge? So mangas lendar?

2. Sar te hulavas i buti?

Te sformirinas komisija. Kozom vrjamo isi amen anglal amende? A žaniba? Isi li amen partnjojra ande uhidipnaskere ramkes?

3. Savo grafikosa ofertirinas?

Grafikos dikhibnange thaj butjake. Kozom droma trjabuvinel te dikhas amen? Kana te cidas?

Štapka 3 / Ker buti

1. Komunikirinen. Ikjaren maškar tumende komunikacija thaj koordinacija. O ijaribe komunikacija thaj koordinacija akala kotorjatar katar o edukacijakoro khidibe sa dela amen saporti, makar kaj o cidibe a[ti te ovel pharo.

2. Vakjaren tumaro žanibe. Ov ka ovel but pozitivikano vakjarimaske e rezultatja averengere memborja katar I familija, vazdimaske e šelja edukacijakere khidimaske, nakhavimaske neve manušenge thaj averipe.

3. Sikavibe. Ame sikavas amen ži kaj keras thaj vakjaras saripe, kova arakhas! Ako čhi na ačhjol anglalune dromestar, trjabuvinel te anderas amare godjande, kaj sikavas amen katar i praktikatar! Ma daran te irinen tumen ili te mukhen defekti.

Štarka 4 / Barvalipe

1. Rezultatja. So reste thaj so naštine? Soske? Sar čuvstvinas amen?

2. "Sikavde urokja". O sikiljam katar saro kavka žanibe? So andjas amenge individualikanes thaj kolektivikanes, sar daja-dadengiri organizacija?

3. O naanglipe. Akana so ka keras? Te žas li naangle? Te žas li naangle amare lače edukacijakere butjanca? Masgasa li te prethovas ažaj thana, te preirinas beekh aspektja thaj te gelas naangle kavka anglaluno progresi ande edukacijate?

Štapkes karig SEP:

1. Determinirime mangibja;
2. Specifikane dopheribja;
3. Rajoni inkluzijake;
4. Progresirime Edukacijakere Aktivikanipja;
5. Resursja, kaj trjabuvinen;
6. Butikeribnaskere;
7. Diseminacija;
8. Programa;
9. Žarde rezultatja;
10. SEPanalizi

Keribe amaro Progreseskoro Edukacijakoro Planos

Kalka sekcijate ame prethovas i metodologija progreseskoro edukacijakoro planospal formate konkretikane modelja čačune familijenge thaj familijakere organizacijes.

O keribe Progreseskoro Edukacijakoro Planossi edukacijakiri patika, šansi praktikuvimaske, sikavibnaske katar sekola štarkatar.

E modelja, kola dasa kate nanaj limitirime arakhibja ili magikane formules: na trjabuvinel te prethoven pes dromeste, pal koleste prezentirinas len. On možinente koregirinen pes: savoro si subodirime katar e faktja thaj katar dalkestar katar ašti te keras daja-dadengere organizacijes.

Задължително е да се направят всички стъпки!

1	Установени нужди;	6	Участници;
2	Специфични допълнения;	7	Разпространяване;
3	Район на участие;	8	Програма;
4	Успешни Образователни Действия;	9	Очаквани резултати;
5	Необходими ресурси;	10	

“Te vakjaras ...?”

Ka astaras te mislinas lipsake daja thaj dada ande daja-dadjangere organizacijende, ama anglal davka ame dikhas, kaj e familjes na komunikirinen ni amenca, ni školenca:pomninas, kaj kana ame organizirindjam škola daja-dadjange, vakjardjam pharipnange ando vakjaribnasa e čhavenca ekhe situacijende.Avel amare godjande, kaj o komunikirima si pharo thaj ov aktualikano problem savorenge.Palal davka ov si but importanikano kooperacijake thaj e butikeribnaske: beekvar na korespondirinas, soske na žanas sar ili soske ahaljovas, kaj nikon na šunel amen. Makar sekova kavka ame gandinas, kaj ašti te astaras te keras po-lači amari komunikacija: te na komunikirinasa, našti te axaljovas amen ekh aver, a davka si baro problemi kooperacijake thaj butikeribnaske.

1 **Determinirime mangibja** Efektivikane komunikacijakere žaniba

2 **Specifikane dopheribja**

Te keras i komunikacija po-lači: podvazdibe thaj keribe e thanen po diferentikane thaj o stili komunikacijakoro sekone familjenge, sikavnge, komšijenge thaj avera. Te das zoralipe e komunikacijake maškar školes thaj familjes ili familjenghere organizacijes.Te keras i komunikacija andi familjakeri ramka po-lači.

3 **Rajoni inkluzijake** Komunikacija

4 **Progresirime Edukacijakere Aktivikanipja**

Ašti te organizirinas butjarne atelieta, kate e daja-dada ka ovel len sar te sikaven pes sar te keren po-lačo pi komunikacija ando kheres thaj pe khidipnaste.

Obligatorikano si te keren pes savore štapkes!

5 Mangle resursja

Trenjorja thaj edukacijakere resursja e; vrkamo thaj than keribnaske e butjarne atelieta; elektronikane (blog, Facebook...); resursja irimeske avere čhibjande.

6 Rezentatorja thaj celeva manuša

Daja thaj dada, Komunikacijakiri komisija katar daja-dadengere organizacijes, trenerja-bilovengere butjarne, daja-dada katar I škola.

7 Diseminacija

I diseminacija si ži daja thaj dada thaj ži školakoro menidžmenti (lačo poster i dadtenca butjarne atelijengere, publikacija andi školakoro blogos thaj aver.) Ka diseminirinel pes li čuka ando lokalikano khidibethaj ande socialikane mrežes, za te arakhen pes trenjorja-bilovengere butjarne.

8 Programa

Ando anglaluno trinčhonipe ašti te keras Komunikacijakiri Komisija ande amare daja-dadengere organizacijes thaj te rodas trenjorja-bilovengere butjarne ili material, kova te kerel amenge instrukcija; ando dekemvri planirinas te keras e anglalune instrukcijes thaj o anglaluno poster; ando februar, mart thaj april ka keras e komunikacijakere instrukcijes

1. čhavenca thaj ternenca;

2. maškar families thaj škola;

3. maškar daja-dadengere organizacijes thaj familijes. Ando maj možinas te organizirinas informacijakoro dikhibe thaj te keras analizi instrukcijenge familijenca.

9 Žaarde rezultatja

Po-baro aktivikanipe e familijendar ande školarutnengere thaj familijangeren organizacijende; e familijangere organizacijeste keren buti po-bute komunikacijakere instrumentja thaj te keren pi komunikacija po-lači; e familijes te oven po-efektivikane komunikacijasa e školenca thaj e čhavenca; te povazdel pes i komunikacijakiri komisija bilovengere butjarnenca.

10 SEPAnalizi

Anketes familijenge ando finali sekola sesijake; Infomacijakoro dikhibe ando finali instrukcijenge; Dikhibe sikavnenca ando finali beršeskoro celjasa te kerel pes analizi inicijakere rezultatjanca.

...Thaj sar davka saportirinel o edukacijakoro učipe e čhavengoro? ...

I lači komunikacija maškar škola thaj familijes si but importanikani, soske anel edukacijakoro vazdipnaske e školarutnenge. I lači komunikacija maškar daja thaj dada thaj čhave si importanikano amaro saporteske edukacijake. Te našti te keras komunikacija, našti te butikeras, a te našti te butikeras, našti te anas resibnaske e edukacijakere celes.

“Ekhuno, ama li diferentikano”

E konfliktja maškar e čhaven de ačhoven maškar e daja-dadende: davka repetirinel pes thaj ame mislinas, kaj ka ovel tormozeskere incidentja thaj nanaj te ovel medijatorstvima; i daja-dadengeri organizacija kerel dikhibe delegatenca katar o klasos, analizirinen o incidenti thaj resen ži dečizijate, kaj po-but lendar isi len ekhipe thaj si irime karig ko dženderikanipe. Ake soske ame liljam dečizija te astaras te vazdas naupre o dženderikano ekhipe familijenca (daja-dada thaj čhave).

1 Determinirime mangibja E daja-dada na informirinen pe čhaven sar trjabuvinel karig ko dženderinao ekhipe.

2 Specifikane dopheribja

Instrukturima e familijenge celjasa vazdimaske lengere pharipja karig i edukacija thaj i dženderikani identifikacija. Ahaljovibe o importanikanipe ando individualikano barjovipe e čhavengoro. Del pes kuraži e čačunikani thaj butastardikani edukacijakoro khidibe thaj ando školakoro than.

3 Rajoni inkluzijake Pozitivikane daja thaj dada

4 Progresirime Edukacijakere Aktivikanipja

A1.

Tematikano forumi dajnege thaj dadenge

(primeri: <https://www.youtube.com/watch?v=Cf79KXBCIDg>, https://www.youtube.com/watch?v=1UfQ-Cps_CI, <https://www.youtube.com/watch?v=Jb-Oys-lcWE>, <https://www.youtube.com/watch?v=Jb-Oys-lcWE>, <https://www.youtube.com/watch?v=CrmRxGLn0Bk> or <http://xarxanet.org/comunitari/noticies/5-videos-sobre-informaci>

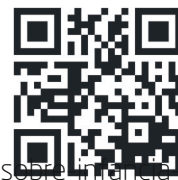
<https://www.youtube.com/watch?v=Jb-Oys-lcWE>, <https://www.youtube.com/watch?v=CrmRxGLn0Bk> or <http://xarxanet.org/comunitari/noticies/5-videos-sobre-informaci> i-
sexisme-reflexionar etc..

A2.

O Centeri možinel te kerel rodiba ando klasoste dženderikane reprezentatorjange diferentnone kulturenge thaj epohenge.

A3.

Sar familijes thaj familikane organizacijes ka ašti te organizirinas teatralikani prezentacija rezultatjange katar rodibnastar.

Obligatorikano si te keren pes savore štapkes!

5 Mangle resursja Vrijamo, čačuno than, proektori thaj aver butja čhivimaske, kooperacijake školenca thaj averipe.

6 Reprezentatorja thaj celeva manuša Daja thaj dada, škola, čhave thaj khidipe.

7 Diseminacija

Keras leske diseminaciia ži dajande thaj dadende (katar filmi-forumi), ži školes thaj ži čhajande thaj čhavende. Droma diseminacijake: xramo ande goneste, Facebook thajWhatsApp. Ašti te bičhalas posterja thaj stenopisja čhavenge thaj čhajange, kaj trjabuvinel te nakhavas aver čhibja thaj kultures.

8 Programa

Ando anglalunipe školakoro kurseste formirinas tematikani komisija, za te keras i programa film-forumeskiri. Ando anglaluno školakoro dikhibe prezentirinas o kerdo multidisciplinarikano proekti. Ašti te keras dikhibe, kolesa te prezentirinas proekti, akale familijenge;noemvri - fevuari: filmikano forumi sekolačhoneskere sesijes; mart - juni: treningja teatralnone prezentacijake; juni:prezentacija teatralnone produkcijake ando kuponeste beršeskoro finaleske.

9 Žaarde rezultatja

Ciknjaribe e konfliktja; po-baro dženderikano ekhipe; stabiliteti familijengere andi edukacijakiri roljate; po-bari kooperacija maškar škola – daja thaj dada thaj čhave.

10 SEPAAnalizi

Dikhibe: Ciknjarde li si e konfliktja? I anketa familijenge ando beršeskoro finali; Ocenka e filmeslere forumesa katar e daja thaj e dada; teatereskoro analizi thaj e čhajanca thaj e čhavenca ekvar trine čhomende thaj ando finali beršeskoro.

...Thaj sar davka saportirinel e čhavengoro edukacijakoro progresi? ...

Te keras diferentikani situacija, ka phiravas e čhavengoro identiteti, a davka isi les baro importanikanipe barjovimaske sekova lendar; e akademikane žanibja li on trjabuvinen te oven phutarde andi sfera socialikani thaj emocionalikani lumja z ate astaren te mangel o sikavibe.

“Li meja sinjom katar o kvartali...”

Ando amare centereste thaj ande familjakere organizacijende isi problemi butikeribnanca. Beekh familijes na dikhjon zainteresikane katar dajangere thaj dadengere organizacijes thaj ame phares khidasa len. Ame sinjam škola ando kvartali, kaj ando pašeskere berša ačhile but neve butja. I khidipnaskiri struktura nanaj sajka thaj andi škola o situacija si sajka. Ame na phendžaras amen. Aštipe si, kaj o nanajpe butikeribnaskoro si rezultati katar o deficiiti khidipnskere šelja, a davka si aktualikano problemi sar li ki škola, čuka li ande khidipnaste.

Savore li sinjam komšije? Phendžaras li amare thanes thaj e resursjan, kola isi amen.

1 Determinirime mangibja

Butikeribe dajangere thaj dadjangere organizacijes: šelja khidipnasa

2 Specifikane dopheribja

Del pes po-baro zoralipe khidipnaskere šeljan andre thaj avrjal škola;Aktivikano butikeribe ando dizutno živima ili andi mahala celjasa te kerel pes sikavibnaskoro khidibe, kova si zoralo thaj aktivikano.

3 Rajoni inkluzijake Участие на общността

4 Progresirime Edukacijakere Aktivikanipja

A1.

Organitirima fotografikani gymkhana: e manuša ikljon pe ulicate ekhe thanes pe familijasa thaj astaren te keren fotografijes thaj te khiden vakjaribja čhipotnange, kola ule arakhle sigo lengere emblemjanca, z ate kerel pes kartografija khidipnaskere resursjange.

A2

Thov to khidipnas kartate:stenopisi, kerdo čajnja thaj čhavenca ekhe thanes i školasa.

A3.

Ame keras parti anglal ko than, kaj si phutardo savore dizutnenge. A čuka prezentirinas amare khidbnas ande kartate.

Obligatorikano si te keren pes savore štapkes!

5 **Determinirime mangibja**

Trenjorja thaj edukacijakere resursja e; vrkamo thaj than keribnaske e butjarne atelieta; elektronikane (blog, Facebook...); resursja irimeske avere čhibjande.

6 **Butikeribnaskere**

Daja thaj dada, Komunikacijakiri komisija katar daja-dadengere organizacijes, trenerja-bilovengere butjarne, daja-dada katar I škola.

7 **Diseminacija**

I deseminacija si ži daja thaj dada thaj ži školakoro menidžmenti (lačo posteru dadtenca butjarne atelijengere, publikacija andi školakoro blogos thaj aver.) Ka diseminirinel pes li čuka ando lokalikano khidibethaj ande socialikane mrežes, za te arakhen pes trenjorja-bilovengere butjarne.

8 **Programa**

Ando anglaluno trinčhonipe ašti te keras Komunikacijakiri Komisija ande amare daja-dadengere organizacijes thaj te rodas trenjorja-bilovengere butjarne ili materiali, kova te kerel amenge instrukcija; ando dekemvri planirinas te keras e anglalune instrukcijas thaj o anglaluno posteru; ando fevruari, mart thaj april ka keras e komunikacijakere instrukcijas

1. čhavenca thaj ternenca;
2. maškar families thaj škola;
3. maškar daja-dadengere organizacijes thaj familijes. Ando maj možinas te organizirinas informacijakoro dikhibe thaj te keras analizi instrukcijenge familijenca.

9 **Žaarde rezultatja**

Po-baro aktivikanipe e familijendar ande školarutnengere thaj familijangeren organizacijende; e familijangere organizacijeste keren buti po-bute komunikacijakere instrumentja thaj te keren pi komunikacija po-lači; e familijes te oven po-efektivikane komunikacija e školenca thaj e čhavenca; te povazdel pes i komunikacijakiri komisija bilovengere butjarnenca.

10 **SEPAAnalizi**

Anketes familijenge ando finali sekola sesijake; Infomacijakoro dikhibe ando finali instrukcijenge; Dikhibe sikavnenca ando finali beršeskoro celjasa te kerel pes analizi inicijakere rezultatjanca.

...Thaj sar davka saportirinel o edukacijakoro učipe e čhavengoro? ...

I lači komunikacija maškar škola thaj familijes si but importanikani, soske anel edukacijakoro vazdipnaske e školarutnenge. I lači komunikacija maškar daja thaj dada thaj čhave si importanikano amaro saporteske edukacijake. Te našti te keras komunikacija, našti te butikeras, a te našti te butikeras, našti te anas resibnaske e edukacijakere celes.

“Li meja genav!”

Kerel pes diskusija pal genibnaskere žaniba e školarutnengere: on na reste ži ko nivo genibnaske, harakterikano lengere beršenge; on principikanes na vakjaren po mangibe te genen; on na keren buti but resursjanca sar bibliotekes. O savoro edukacijakoro khidibe ačhilo dikhibnasa, kaj kavka si prioriteti, ama ame das amendar but aktivikane butja, kola te keren pes ando beršeste, za te keras kavka aspekti po-lačho.

- 1 Determinirime mangibja** Genibnaskere praktikes thaj žaniba, kola ačhjojen diferentikane etapenge
- 2 Specifikane dopheribja** Vazdibe e genibnaskere žaniba e školarutnengere
- 3 Rajoni inkluzijake** Butikeribe
- 4 Progresirime Edukacijakere Aktivikanipja**
Keribe bibliotekarikane kafenes daja-dadjangere, kate diferentikane familijes ka ka keren pe ofertes genibnaske (lila, lekcijes, bibistarde čačune istorijes, školengere bibliotekes, barteri lilenge, genibnaskere klubovja, sastezanija, teatre...)
- 5 Resursja, kaj trjabuvinen**
Adekvatikano than thaj resursikane materialja, specifikane materialja (resursja diferentikane čhibjande thaj averipe) bilovengere butjarne, resursja diseminacijake.

6 Butikeribnaskere

Daja-dadjangere organizacijes, bilovengere butjarne.
Daja-dada školarutnengere

7 Diseminacija

Diseminacija anglal thaj palal sekola butjate, organizirime katar komisijatar

8 Programa

Ando anglalunipe sikavibnaskoro beršeste te kerel pes i komisija thaj te kerel pes i programa dikhibnangeando literaturikane kafeneste. Davka kaačhjol sekova čhjom ili ekvar trine čhomende (ande subordinacijate katar o potencijali bilovengoro butikeribnaskerendar): O anglaluno dikhibe ašti te oven ando dekemvri thaj togava te dikhel pes kozom droma k aka ovel akala dikhibja. Ašti te astarel pes katar januari. Ando finali kurseskoro ka ovel generalizacija e sesijenge (genibnaskere materialja, vakjaribe ofertes, fotosja thaj averipe)

9 Žarde rezultatja

Vazdibe o procenti aktivikanipnaske e buternjangere ande daja-dadengere organizacijende; vazdibe o butikeribe e daja-dadjange ande genibnaskere butjande.
Produktirima lil katar materialja (fotosja, vakjaribja thaj averipe)

10 SEP analazi

Ekhtar trine čhomende i komisija ka kerel ocenka saste butjake. Ando finaleste sekova kafe-dikhibnaste ka ovel sigjarni ocenka e celjange thaj e dinamikake lengoro resibnaske. Ando finali sekola kurseske ka kerel pes anketa ocenlake e ofertenge, e celjange thaj averipe

○ Lače evropakere praktokes aktivikanipnaske e dajan thaj e daden andi edukacijate, kolen ašti te keras lenge inkluzija karig PEP metodi

"Te keras i škola lačo than" Ekhetaneskiri iniciativa dajngiri thaj dadengiri, školarutne thaj sikavne katar (Anglaluni Škola) AŠ "Hristo Smirnenski" andi Bjala Slatina

Anglaluni Škola "Hristo Smirnenski" arakhel pes ando cenrtalikano kotor ando romano kvartaleste andi Bjala Slatinate. I škola isi la but buhlo dvoros, futbolikano thaj volejbolikano igrište thaj phutardo than, kova si cimentirime. Davka si o ekhutno than, kaj e čhave ašti te khelen thaj traden vordonja, dures katar o ulicakoro trafikos.

Ko školakoro dvoros li terne manuša khelen futboli thaj volejboli thaj nakhen e ternipja cikne čhavenca. Kavka than ačhilo ekh parkeskoro than, soske pašes ži ko kvartali nanaj aver parki ili čhavikani ploštadka, kaj e daja thaj e dada, thaj e čhave te ašti te lošanen peske thaj te khelen.

Sikavne, daja thaj dada, thaj školarutnw kerde buti aktivikanes ande butjande. On kerde pala o futbolikano igrište, thovde pejkes mešibnaske thaj košovja, sadinde koštore thaj rozakere hrastja. Li čuka kerde igrište futboleske, volejboleske thaj narodnone topkake. O dvoros školakoro ačhilo vogeskoro than školarutnenge thaj savoripe davka kerdjas pes savorengiri butjasa.

Ekhe thanes ando vrjamo koledakere bibutjarne divesende

Ekh katar e butjandar butikeribnasa e dajandar thaj e dadendar si o keribe thaj i organizacija festivalengiri thaj e bibutjarne divesengiri.

Ašti te keren pes salka inkluzijes e romane dajange thaj dadange: kozom po-but si angažirime ande edukacijakere butjande, dozomka lengoro irima karig ki edukacija ačhjol po-pozitivikano.

Sar dikhjol, kaj trjabuvinen aktivikane daja thaj dada, za te anen pes thaj te ikjaren pes ande školate e romane čhave. E bibutjarne divesa si divesa, kola keren purtja maškar školate thaj dajande-dadende.

A čuka, daja-dada thaj sikavne katar (Bazakiri Škola) BŠ "Vasil Levski" ando gav Karadžovo, organizirinde ekhe thanes Anglalkoledakiri arjat. E daja-dada lile aktivikano butikeribe andi podgotovka bibutjarne diveseske keribnasa xabe koledakere trapezake thaj keribe drenoskere survaknices pukankenca, bonbonjanca thaj šuke plodvjanca. E čhave kerde lenca o anglauno dives Neve beršeske, za te mangel e manušenge sastipe thaj barvalipe.

E daja thaj e dada ande diferentikane purane butja katar pe kherendar, za te keren i atmosfera diveseskiri po-realistikani. A čuka on na ule samo publika pe čhvenge, a li kotor katar divesestar.

Prezentirima žaniba pal formate lošanibnaste stimulirinel o žanibnaskoro aktiviteti e školarutnengoro, motivirinel len te nakhen ande lošanipnande diferentikane etnikane grupende thaj gelen len ži formirimaste etnikane toleratnone relacijende. Davka si simbiozate karig neve butjande, kola mangel neve standartja ikjaribnaske – te živines to životi, kaj keres kooperacija averenca.

Formirima daja-dadengoro klubi karig MKŠ (Maškarni Khidimeedukacijakiri škola) "Paisij Hilendarski", diz Varbiza. Ando sikavdo 2013-2014 beršo daja-dadengoro klubi "Ekhipe" astardjas te kerel buti neve formateste. Ule kerde daja-dadengere fokus-grupes ande trine edukacijakere nivande, vakjardine xarnes 1, 2 thaj 3. Karig fokus-grupa 1 nakhle e daja thaj e dada e školarutnengere katar anglaluno etapestar, gokus-grupa 2 khidindjas e dajan thaj e daden katar progimnazijakoro etapi, a i fokus-grupa 3 nakhavdjas peste dajan thaj daden gimnazistengere. I ideja ali katar o fakti, kaj sekola školakere berša isi len specifikane problemja thaj lengiri

dečizija mangel specificane butja, khidime školakoro khidipnasa - školarnutne, sikavne, daja thaj dada. Upral davka, oj dinjas po-but angazirima thaj zoralipe e dajange thaj e dadenge katar e romane grupatar-davka del garancija po-bare saportirimaske kana realizirinen pes amare idejes. E daja thaj e dada Fokus-grupatar 1 dine saporti e klasoskere menidžerjan te organizirinen thaj te keren tematikane daja-dadengere dikhibja sar moderatorja.

Daja-dadengoro klubi khidel pes ekhvar ande srokoste. Sekoja katar daja-dadengiri fokus-grupa butikerele ande 3 butjarne dikhibnaste ande čhoma mart, april thaj maj.

E temes sikavibnaskere ule khidime spored problemjandar ande sekola školakoro nivoste thaj saportirimasa e Centeresa Amalipe. A čuka e daja thaj e dada školarnutnengere katar o anglaluno etapi phendžarde pes romane grupenca andi Bulgarija thaj kerde diskusija katar avela i agresija paš naj-ciknendar.

E daja thaj e dada katar i fokus-grupa 2 aktivikanes vakjarde argumentja "va" thaj "anti" ciknengere prandenibja, a e daja thaj e dada gimnazistengere kerde oferta partnirimaske te resel pes po-uči edukacija thaj vakjarde pe žaariba naanglunipnaskere karierakoro vazdibe pe čhavengoro.

Savore daja thaj dada butikerde ande diferentikane iniciativende pkolakoro.

Dizakoro čhavikano konsuli

I ideja proekteskiri thovimaske i baza Dizakoro čhavikano konsuli, astardili ando 2003 b. pal i iniciativa školakoro dikhibnaske thaj leskoro učrediteli katar 6BŠ ando Mijelek e saportesa sikavnjangerenca thaj dajanca-dadencia. Leskiri bazakiri cel si te keren pes modelja, kolenca ka ačhjol po-loki i inkluzija e školarnutnengiri ando proceseste kana len pes dečizijes, irime karig školate, lokalikane khidipnaste thaj i diz. I kooperacija maškar školarnutnengere konsulja ande anglalutnende thaj maškarne školende, dajangere thaj dadengere organizacijes, lokalikane baripja thaj institucijes, andjas ži keribnaste progresirime Dizakoro čhavikano konsuli, kaskiri cel si te kerel inkluzija butjange, kola nakhen ado živima terne manušengoro amare dizate, diibe zajavlenije thaj koncepcija karig lokalikane institucijende, reprezentirima e školarnutnengoro khidibnas anglal ko Munisipalikano konsuli, vazdibe i koncepcijake avtomenidžirimaske, dizutnikane angažimentja thaj sikavibe demokracijake keribnasa thaj praktikasa. E beršengere dikhibja GDS ande ži keribnaske učardi lodoskiri parzalka, lenta šanenge, skejt-parki, vordonengere alejes, but čhavikane ploštadkes, nevo pluvimaskoro basejnithaj bilovengere prožekcijes filmenge školarnutenca katar bazakere thaj maškarutne školende.

Grupa kooperacijake

I grupa kooperacijake nakhavel peste reprezentatorja savore školengere vordonjange-daja thaj dada, školarnutne thaj sikavne (DDŠS). Sekoja grupa isi la štar reprezentatorja, kola si selektirime ande ramkende sekola vordoneste, žan palal androne regulacijes. Keren pes dikhibja sekole duje kurkende. I grupa kooperacijake isi la cel te kerel buti sar organi keribnaske problemjangerere dečizijes, vazdime katar e reprezentatorja savore trine vordonjange thaj mukle palal i forma raportjangiri. E rezolucijes, lile katar i grupa den pes o školakoro direktoraske. I iniciativa isi la cel te khidel e trinen školarnutne vordonjan thaj te keren pes buti regulacijes kooperacijake. Oj irinel e mangipnange li e trine školengere grupenge (DDŠS). Spored kerdi anketa, thaj li e trin vordonja vakjaren biefektivikane komunikacijake maškar lende sar argumentja potencialnone problemja andi čkola. Liles pes dečizija, kaj o iklibe si te kerel pes "I grupa kooperacijake".

I grupa si aktivikani ande trine thanende: i organizacija butjake ande školate, sikavibe (sikavibe thaj edukacija) thaj školakoro than. E butja grupakere kooperacijake regulirinen pes katar duj dokumentja: "Školakiri programa aktivikane kooperacijake" thaj "Regulacijes Grupakiri kooperacijake". Keren pes sistematikane dikhibja thaj e dates lengere planirinen pes anglalnes. Sekova dikhibe avel palal androne debatja ande ramkende sekone vordonjande, kola si organizirime katar reprezentatorjandar sekola

grupendar. E initiatives del pes lenge ocenka duj drom beršeste.

Praktikes, prizirime prizesa „ALCUIN“

(Našti thaj nanaj te keras lački buti bi e dajan thaj e daden) –proekti dajngoro thaj dadengoro kooperirima karig školate Schulzentrum Am Stoppenberg ando Esen, prizirime ando 2009 b.

Nakhibe dajan thaj daden-migrantja andi irlandikani sistema bazakiri edukacijake–proekti katar Nacuonalikano konsuli dajange thaj dadenge čhavengere ande bazakere školende, Irlandija, prizirime ando 2010 b. I programa del sar e dajange thaj e dadenge-migrantja, te nakhen servizanca karig Nacuonalikano konsuli dajange thaj dadenge, ande centrovjande, menidžirime dajandar thaj dadendar thaj sikavnendar. Oj nakhel ande peste li programa sikavibnaske dajan thaj daden-migrantja neformalnone sesijende, kaj keren pes andvinatar ili palal obedatar, kaj del pes alternativa te vakjarel pes administratorjanca ko telefoni, te lel pes po-but informacija irlandskone edukacijakiri sistemake thaj integririma dalka dajan thaj daden ande asociacijende dajngere thaj dadengere, kaj a čuka on te astaren pes po-lačhes.

Daja thaj dada keren desegregirime kvartalikane školes–iniciativa katar Stichting Kleurrijke Scholen, prizirime ando 2011 b. Andi Holandijate, po-but katar 80 grupes bilovengere butjarnendar –daja thaj dada keren buti desegregacijake školenge promotirima, lobirima thaj podvazdibe o kvaliteti. Kooperacijasa i školasa thaj kvartalesa, e školes desegregirinen pes naturalikane dromestar, kaj kerel pes diskusija e dajnca thaj e dadenca. E školes si po-but khidime lengere ogoralikane thanenca thaj o kvaliteti edukacijakoro podvazdel pes nakhibnasa e dajan thaj e daden. Kleurrijke Scholen lokjarel e dajangere thaj dadengere grupen profesionalikane saportirimas, saportirinel inovativikane strategijes butikeribnaske dajan thaj daden ando nacionalikano thaj lokalikano nivo, kerel šelja maškar daja thaj dada, škola thaj lhidibe, thaj organizirinen pes informacionikane turovja dajange thaj dadenge, za te selektirinen e školen spored lengoro kvaliteti, a nanaj spored lengoro cvetos.

“Incidentikano dikhibe Daja-dada - Škola” –iniciativa katar APEL (Francija) prizirime ando 2013 b. O keribe thaj o prezentacija komunikacijakoro komplekti liderjange katar dajangere thaj dadengere asociacijes, kola den len sar te organizirinen ekh arjat maškar sikavne, direktorja thaj daja, dada karig sikavibnaskere phučibja, naprimer: školakoro menidžmenti, motivacija, orientacija, andrune barvalipja, te oves daj thaj dad ande školate.

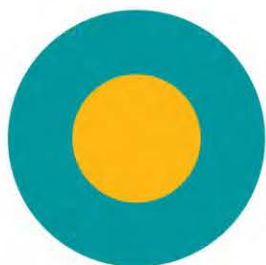
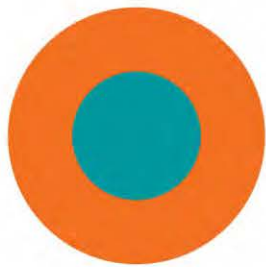

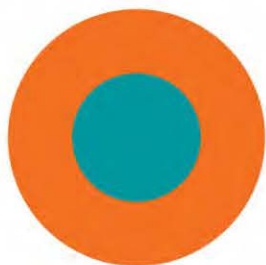
Fapac
FEDERACIÓ D'ASSOCIACIONS
DE MARES I PARES D'ALUMNES
DE CATALUNYA

FAMILYeduNET
 FAMILIES FOR EDUCATIONAL SUCCESS
 ΕΥΧΑΡΧΑΚΛΑΥ

familyedunet.eu

ec.europa.eu | coe.int

